

Uteaktivitet på grunnskolens ungdomstrinn

Prosjektnotat

Salten Friluftsråd 2001-2003
i samarbeid med Nordland fylkeskommune og
Statens Utdanningskontor i Nordland

Definisjoner og forkortelser

Uteaktivitet: Organisert læringsarbeid og egenorganisert aktivitet ute. Fokus er rettet mot fysisk aktivitet og naturopplevelse. Likevel vil prosjektets arbeidsmetoder, spesielt på den pedagogiske siden ha overføringsverdi til det meste av aktivitet som foregår utenfor skolebygningens vegger.

Uteområdene: Skolegården (ca 0 – 200 m), nærområdet (ca 200 – maks 2000 m) og ekskursjonsområder (kjøreavstand).

Bedre organisert læringsarbeid: Et mer kritisk blikk på læringsarenaens relevans med hensyn til læringsmålene i L-97.

Bedre egenorganisert uteaktivitet: Større mulighet til fysisk aktivitet og naturopplevelse med utgangspunkt i egne forutsetninger og behov.

Relevant læringssted: Geografisk avgrenset område som fremmer L-97s læringsmål.

Stedsbasert læring: En arbeidsmetode hvor læringsstedene i skolens nærmiljø vil være det viktigste utgangspunktet for den pedagogiske virksomheten. Har mye til felles med *uteskolepedagogikken*.

VOI: Nordland fylkeskommunens prosjekt ”Videreutvikling av offentlig idrettspolitik”.

NFK: Nordland fylkeskommune.

SU: Statens Utdanningskontor i Nordland.

SF: Salten Friluftsråd

RKK: Regionalt kontor for kompetanseutvikling

KAP. 1 INNLEDNING

Bakgrunn

Et delprosjekt av VOI og videreføring av ”Ut er In”

NFK har innledet et samarbeid med Kulturdepartementet om prosjektet VOI. VOI har som hovedmålsetting å gi alle et tilbud om fysiske aktivitet og naturopplevelser ut fra egne forutsetninger og behov. En av hovedstrategiene er en videreutvikling av kommunal politikk for fysisk aktivitet og naturopplevelse der skolesektoren er en av tre satsingsområder. Skolesektoren på sin side er inne i en fase der kvalitetsutvikling på ungdomsskoletrinnet skal vies spesiell oppmerksomhet i perioden 2000-2003.

På bakgrunn av dette har NFK, SU og SF utviklet et faglig/økonomisk samarbeid gjennom prosjektet Ut er In - ung. Dette er en videreføring av ”Ut er In” hvor hensikten nå er å rette fokus mot grunnskolens ungdomstrinn.

Hva vet vi – erfaringer og dokumentasjon

I en befolkning der ungdom viser tegn på dårligere fysikk, flere sliter med subjektive helseplager og skolen oppleves som monoton og kjedlig, er oppgavene og utfordringene store. Gjennom erfarings- og forskningsbasert kunnskap vet vi at:

- Vi må gjøre noe på ungdomsskoletrinnet, det er her elevene blir trøtte (Kuf).
- Ungdom i Norge er mindre fysisk aktive en tidligere (UiB).
- Andelen av subjektive helseplager blant ungdom har økt betydelig de siste årene (UiB).
- L-97 tilsier at skolens nærmiljøet blir en naturlig del av det daglige læringsarbeidet (L-97).
- Stadig mer av barn og unges tid tilbringes på offentlige institusjoner (Beck).

Forskjeller mellom småskole- og ungdomsskoletrinnet når det gjelder uteaktivitet (SF, 2000):

- Tid brukt til læringsarbeid utendørs reduseres betydelig.
- Læringsarbeid utendørs er ikke institusjonalisert.
- Den pedagogiske kompetansen er lav.
- L-97's målsetninger har i liten grad blitt realisert.
- Uteområdene er lite stimulerende og aktivitetsnivået er betydelig lavere.

1.2 Formål

Visjon

Å fremme livskvalitet for ungdom i Nordland

- *Mental helse*

Ungdom som blir glade i sitt eget nærmiljø, vil alltid føle tilhørighet til "barndommens dal". Opplevelse av tilhørighet er viktig for opplevelse av trygghet, og opplevelse av trygghet er igjen grunnleggende for opplevelse av livskvalitet.

Vi forutsetter at opplevelse av tilhørighet har hatt og har grunnleggende betydning for befolkningens livskvalitet. Begrepet tilhørighet omfatter her både sosial og geografisk tilhørighet – stedstilhørighet. Nordlandsnaturens rike og kontrastfylte kvaliteter – fysiske så vel som biologiske - tilsier at potensialet for utvikling av stedstilhørighet har vært og er stort i denne regionen. Vi tror at ungdoms stedstilhørighet fremmes ved å stimulere til positive opplevelser i et fysisk og biologisk mangfoldig landskap.

- *Fysisk helse*

Tilpasset fysisk aktivitet i et variert landskap virker positivt inn på nordlendingens fysiske helse

Vi registrerer i dag et økende fysisk forfall i oppvoksende generasjoner. Ingenting tyder på at ungdom i Nordland er unntatt denne tendensen. Aktivitet i naturlandskap i daglig lek og virke er ikke genetisk betinget.

Når generasjonsbundet arv viker for andre former for verdioverføringer trues også denne delen av kulturarven. Vi tror at det å stimulere ungdom til allsidig aktivitet i et allsidig naturlandskap derfor er et viktig og naturlig helsefremmende tiltak.

- *Bærekraftig samfunn*

Nærhet til naturelementene har betydning både til befolkningens holdning til naturforvaltning og for opplevelse av egen livskvalitet.

Vi kan imidlertid ikke lenger forutsette at nærkontakt med naturelementene går i arv. Dersom oppvoksende generasjoner fremmedgjøres fra naturen på eget hjemsted, fremmedgjøres den også for et spesielt viktig kulturbærende element. Fravær av stedstilhørighet blir lett en destabiliserende faktor, dels ved at ungdom som blir værende i eget lokalsamfunn ikke føler like sterk tilhørighet som tidligere generasjoner, dels ved at ungdom velger å flytte ut. Vi tror at det å stimulere ungdom til naturopplevelse derfor er et meget sterkt distriktspolitisk virkemiddel med stor betydning for framtidig bosettingsmønster og lokalsamfunnets identitet og bærekraft.

Hovedmålsetting

Stimulere til mer og bedre uteaktivitet på grunnskolens ungdomstrinn

Målgruppe

Primært

Pedagogisk personell¹, pedagogisk ledelse, elever og foresatte.

Sekundært

Andre profesjonsutøvere, politikere, planleggere, frivillige organisasjoner, pedagogisk personell/-ledelse og studenter i videregående- og på høyskole.

---

¹ Tradisjonelt vil man ofte tenke kroppsøvnings- og naturfaglærere. Prosjektet vil imidlertid tenke bredere enn som så og forsøke å integrere tankegangen i de fag/prosjekt hvor de er naturlig å benytte uteområdene. Se kapittel 3 for nærmere utdyping.

Strategier

Generelt er prosjektets viktigste resultatmål (sluttproduktet) at målsetningen blir en del av skolens daglige virksomhet (institusjonaliseres). I motsatt fall vil dette lett kunne bli noe som kommer "i tillegg til" der kanskje bare noen få, engasjerte lærere driver arbeidet videre.

Spesielt vil de "gode eksemplene" være de viktigste sluttproduktene der følgende to strategier med tilhørende resultatmål er valgt:

Strategi 1 - Pedagogikk

Skolene skal utvikle en pedagogikk som stimulerer til bedre utendørs læringsarbeid.

Resultatmål:

- Lokalisere og ta i bruk relevante læringssteder med utgangspunkt i L-97
- Systematisere kunnskapen om læringsstedene slik at den kan benyttes av hele skolen
- Organisere skolehverdagen slik at læringsstedene tas i bruk

Strategi 2 - Uteområdet

Skolene skal utvikle uteområdene til et bedre aktivitets- og læringsmiljø

Resultatmål:

- Foreta fysisk tilrettelegging som stimulerer til uteaktivitet
- Sette i gang aktiviseringstiltak m.h.t. egenorganisert aktivitet
- Stimulere til elev- og foreldre medvirkning samt involvere lokalsamfunnet

1.3 Økonomi

Drift pr. år

Finansiering:	Kulturdept./fylkeskommunen.....	Kr	200.000
	Statens Utdanningskontor.....	Kr	100.000
	Salten Friluftsråd.....	Kr	200.000*
	Sum:	Kr	500.000

* I tillegg vil SFs daglige leder bruke ca 1/3 årsverk på arbeid knyttet til prosjektet.

Frie tiltaksmidler

Finansiering:	Kulturdept./fylkeskommunen.....	Kr	50.000**
	Salten Friluftsråd.....	Kr	50.000
	Andre***.....	Kr	?
	Sum:	Kr	100.000****

Dette er midler som de deltakende skolene selv gjennom en enkel søknad skal ha mulighet til å disponere. Nærmere kriterier vil bli fastsatt.

** Er øremerket forprosjektering knyttet til fysisk tilrettelegging

*** Aktuelle er SU, Statsskog, Fylkeslegen i Nordland, Friluftsrådernes Landsforbund, RKK-kontorene, Norsk Form m.fl.

**** Mulighet for at eksisterende tilskudd kan øke eller at andre bidragsytere kommer på banen. I så fall kan beløpet øke.

Andre midler

RKK-kontorene/kommunene bør søke om fylkeskommunale midler (ca kr. 200.000,- pr. år totalt) til "Barnas uterom" i prosjektperioden (pkt. 3.2 i tiltaksprogram VOI).

Prosjektet vil stimulere til at:

- Skolene søker spillemidler gjennom såkalt forenklet ordning (mindre kostnadskrevede nærmiljøanlegg).
- Skolene søker om statlige- og fylkeskommunale friluftslivsmidler
- Skolene/kommunene søker om "kvalitetshevingsmidler" fra SU
- Kommunene søker om spillemidler til (ordinære) nærmiljøanlegg

KAP. 2 FORPLIKTELSER OG AKTØRER

2.1 Sentrale retningslinjer og dokumenter

L-97

I lærerplanverket for den 10-årige grunnskolen (L-97) kan uteskole – eller det å skole ute - ses på som et mål i seg selv. Det er fremhevet både i den generelle delen og i de enkelte fagplanene at helsefremmede arbeide, fysisk aktivitet, lek og opplevelse skal stå sentralt i skolens arbeid. I tillegg setter L-97 elevens eget læringsarbeid i fokus. Det primære mål med skolen er ønsket om en kritisk, søkende og aktiv elev. Dette forutsetter at klasserommet ikke blir den eneste arena for læring og at lærerboka ikke er det eneste lærermidlet eleven har tilgang på. God læring skjer når læringsarenaen og lærermidlene oppfattes som relevante og virkelighetsnære. En realisering av L-97s mål og hovedmomenter tilsier derfor at utemiljøet og nærmiljøet blir en naturlig del av det daglige læringsarbeidet gjennom hele grunnskolen.

Fylkeskommunal politikk for fysisk aktivitet og naturopplevelse.

Nordland fylkeskommune har de siste 4-5 årene arbeidet mye med å avklare sin rolle og sitt ansvar i offentlig idrettspolitik. Gjennom dette arbeidet er det bl.a. utviklet en erkjennelse av hvor viktig samarbeidet med ulike kommunale sektorer er for å skape gode og allsidige aktivitetstilbud og naturopplevelser. Også det offentlige må sette aktivitet øverst, hvor anlegg kun blir et av flere virkemidler. Ikke minst ønskes et betydelig utvidet samarbeid med skolesektoren. Kanskje vil den viktigste arena for ungdommens aktivitet i framtiden nettopp være her !

2.2 VOI

Som nevnt innledningsvis er Ut er In et delprosjekt av VOI. Formålet med VOI er å legge til grunn en mer offensiv satsing, først og fremst rettet mot grupper som har et relativt dårlig tilbud, som er mindre aktive og ikke prioriteres eller som av ulike årsaker ikke finner veien til frivillig sektor. Et slikt engasjement er ment å omfatte både motivering til aktivitet, organisering og tilrettelegging av et mer utvidet spekter av aktivitetstilbud.

Bakgrunnen for denne satsingen mot aktivitetssiden er at Nordland fylkeskommune (NFK) mener at dagens offentlige engasjement innen norsk idrettspolitik i for stor grad domineres av anleggsutbygging og ulike offentlige tilskuddsordninger til frivillig sektor.

Denne situasjonen gjenspeiles både i statlig, fylkeskommunal og kommunal politikk. På dette grunnlaget spør altså NFK seg om offentlig sektor i stor nok grad har tatt ansvar for mangfoldet i dette interesseområdet – ikke minst relatert til allerede definerte offentlige ansvarsområder innen både kultur-, skole- og helsesektor.

Prosjektet VOI i sin helhet har gjort seg utslag i en satsing på omlag kr. 2 mill. pr. år i tidsrommet 1998-2003. VOI styres av en prosjektleder og en prosjektmedarbeider .

2.3 Andre relevante regionale eller lokale prosjekter

En rekke mer eller mindre kjente regionale prosjekter i regionen på 90-tallet har i tillegg hjulpet til å finne satsingsområder og strategier.

De viktigste i så måte er *Idrett som motor*, som bl.a. resulterte i *fylkeskommunal handlingsprogram for idrett og friluftsliv 1996-2000*. Prosjektet *Friluftsliv fra barnsben* av satte fokus på uteaktivitet i et utvalg av barnehager i Nordland og var sammen med andre aktører/retningslinjer, bl.a. med på å bidra til en *Handlingsplan for miljølære i Nordland 1995-2000*. Prosjektet *Friluftshetta skole* i Nesna kommune som resulterte i et kommunalt vedtak på kvantitativ utetid i skoler og barnehager. Fylkeskommunens ”miniprojekt” *Skolenes uteområde* stimulerte til flere og bedre søknader til spillemidler til nærmiljøanlegg. Dessuten har RKK Indre Salten’s prosjekt *Barns læring gjennom bevegelse og lek* resultert i et glødende engasjement på enkeltskoler/barnehager innen uteaktivitet og forbedring av uteområdene. Prosjekter som er spisset mot ungdomskoletrinnet har imidlertid fram til i dag vært et nedprioritert område. Idrettskretsen m.fl. har nå satt i gang en satsing mot dette trinnet gjennom prosjektet ”Aktiv oppvekst i Nordland” i perioden 2001-2004.

2.4 Aktører på regionalt nivå

NFK

NFK er, sammen med Statens utdanningskontor i Nordland den viktigste faglige og økonomiske samarbeidspartneren. NFK har som regionalpolitisk organ hovedansvar for en rekke samfunnsoppgaver innen tjenesteyting (helse, videregående skole, samferdsel og kultur) og regional utvikling (bosetting, næringsutvikling, overordnet regional planmyndighet). Innen tjenesteyting er kulturpolitikk og ikke minst idrett- og friluftslivpolitikk, et viktig satsingsområde.

De viktigste fylkeskommunale oppgavene i en framtidig idrett og friluftslivspolitik:

- Brobygger og sentral aktør i et styrket offentlig nettverk
- Bidra til utformingen av en behovsstyrt og planstyrt anleggsutvikling
- Pådriver for utviklingen av en helhetlig kommunal politikk for mosjon, idrett og friluftsliv.
- Aktør for planlegging, organisering og utprøving av mulige, nye strategier og tiltak.

SU

SU er et statlig organ i fylket som skal arbeide i nær kontakt og forståelse med ledelsen i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Kontoret har ansvaret for de statlige oppgavene innenfor grunnskole, videregående skole, fagopplæring i arbeidslivet og voksenopplæring. Kontoret skal hjelpe til med å informere om og iverksette departementets utdanningspolitikk, og skal dessuten ta seg av oppgaver innenfor forvaltning og skoleutvikling.

SF

SF ble opprettet som et prøveprosjekt i 1992. Ved årsskiftet 97/98 ble rådet et permanent underutvalg av Salten Regionråd og har pr. i dag 2 fast ansatte, daglig leder og prosjektleder. SF består av en valgt representant fra hver av de ti medlemskommunene og to representanter fra frivillige organisasjoner. SF er tilsluttet Friluftsrådernes Landsforbund sammen med 16 (?) andre interkommunale Friluftsråd.

SFs viktigste arbeidsoppgaver består i å øke forståelsen for friluftslivets betydning, arbeide for bedre friluftskultur og utbredelse av friluftslivet samt å sikre og utvikle regionens friluftsmuligheter. Satsingsområdet er informasjon og stimuleringstiltak. SF gir ut regionale friluftskart, bidrar til utgivelse av lokale turbøker og arbeider for mer og bedre utaktivitet i skoler, SFO og barnehager.

RKK

RKK er regionalt kontor for kompetanseutvikling i grunnskoler, barnehager og musikk-/kulturskoler. Fylket er delt inn i 8 regioner (pluss kommunene i Ytre Salten), med en fagstilling i hver region. Kontorets viktigste oppgaver er å planlegge og iverksette kompetanseutvikling, delta i Statens Utdanningskontors nettverk for RKK-ledere og samarbeide med høyskoler og andre instanser om kompetanseutviklingsprosjekter. Rammene for virksomheten legges opp av et styrende organ som vanligvis består av skole-/oppvekstsjefen i de kommunene som sokner under regionen.

2.5 Aktører på regionalt/lokalt nivå

De viktigste aktørene på lokalt nivå vil være hver enkelt skole med rektor som den formelle kontaktperson. På kommunalt nivå vil sektor for oppvekst-/kultur samt teknisk- og plan være de viktigste samarbeidspartnere.

Det vil også være ønskelig å få til et samarbeid med Statsskog siden organisasjonen jobber målbevisst med stimuleringsarbeid i forhold til den oppvoksende generasjon. I tillegg eier og forvalter Statsskog de største friluftslivsområdene i regionen.

KAP. 3 INNSATSOMRÅDER OG TILTAK

Valg av innsatsområde er gjort med bakgrunn i erfaring fra en rekke regionale og lokale prosjekter på 90-tallet som helt eller delvis har munnet ut i videre handlingsplaner (se kap.2). Disse erfaringene, sammen med overordnede retningslinjer i L-97, fylkeskommunal politikk for fysisk aktivitet og naturopplevelse og ikke minst ”Ut er In” utgjør til sammen den viktigste ballasten til prosjektet.

3.1 Faglig innhold

Hele det faglige innholdet vil være forankret i et verdigrunnlag (*Hvorfor gjør vi dette? Hvorfor er dette viktig?*). Dette verdigrunnlaget er i hovedsak fastsatt ved prosjektstart (se kap.1). Videre vil det metodiske opplegget (*Hva skal vi gjøre og hvordan gjør vi det?*) vær sentralt og utgjøre prosjektets viktigste sluttprodukt.

Pedagogikken – stedsbasert læring.

Stedsbasert læring vil være en viktig arbeidsmetode. Intensjonen er at (det geografiske avgrensede) *stedet* skal være utgangspunktet for læringen, mens læreboka i større grad blir et støtteredskap. Pedagogens hovedoppgave blir først og fremst å være den som leder elevene til den læringskilden (*stedet*) som er relevant i forhold til læringsmålet. Sitatet under viser en pedagogisk tenkning som gjenspeiler hvordan man ønsker at det *ikke* skal være.

Det hender at vi tar en norsktime eller en samfunnsfagtime ute for å få litt variasjon – at vi setter oss ved gapahuken og bruker benkene. Det gjøres. Med variert hell, kan man vel si. Det har litt å si hvem de har !

Ungdomsskolelærer

Det er spesielt to prinsipper som er framhevet i lærerplanen som vil være relevante. For det første skal skolen bruke *lokalsamfunnet* i opplæringen. Det vil si lærestoffet skal hentes fra lokalmiljøet – eller steder. For det andre har *tema- og prosjektarbeid* en sentral plass. Denne måten å arbeide på skal gi grunnlag for tverrfaglig arbeid. Stedsbasert læring legger forholdene til rette for en slik måte å arbeide på. Prosjektet vil først og fremst jobbe tverrfaglig. Samtidig vil en forsøke å integrere stedsbasert læring i de enkelte fag.

Disse vil først og fremst være kroppsøving, samfunnsfag, matematikk, natur- og miljøfag , kunst- og håndverk og heimkunnskap.

Et annet sentralt spørsmål som vi ønsker rette fokus mot er hvilke fortrinn denne arbeidsmåten representerer. Selv om dette kan være vanskelig å dokumentere, viser tidligere erfaringer at disse fortrinnene kan knyttes til faktorer som:

Virkelighetsnær læring: Læringseffekten er større når elevene selv er aktive og lærer ”om virkeligheten i virkeligheten”. Dette er det viktigste argumentet for stedsbasert læring.

Sosial gevinst: Endringer i læringsmiljø vil føre elevene inn i nye sosiale settinger som kan gi positive utslag bl.a. gjennom viktige egenskaper som samarbeid og toleranse.

De var heltent på den der jobbingen ute, og det med å ta ansvar for hverandre. De som var sterkest sluttet fort med å si at: ”nå er det din tur til å bære sekken, nå har jeg båret den så langt, nå må du reise og bære den tilbake igjen.” De påtok seg jo oppgaven for de svakeste uten noen ordrer....

Ungdomsskolelærer

Motorikk: Ungdom er skapt til bevegelse. Utfoldelse i et stimulerende utemiljø vil kunne ha positive effekter på barnas fysiske-/motoriske evner.

Motorikk - teoretisk lærdom: Det er påvist indirekte sammenhenger mellom elevenes motorikk og evnen til å ta til seg teoretisk lærdom. Bedre motorikk kan føre til økt selvtillit, bedre sosial kompetanse, bedre generell livskvalitet og økt konsentrasjon. Disse forholdene kan igjen bety bedre læreforutsetninger slik at læringsprosessen foregår på et kvalitativt høyere nivå.

Robusthet: Aktivitet utendørs vil kunne stimulere til at elevene mestrer et klima som til tider kan være robust. Denne egenskapen kan være viktig for at ungdom fortsatt ønsker å bo i den nordligste delen av landet også i framtiden. M.a.o. et viktig distriktspolitisk virkemiddel.

Når vi herjer i myra, hender det at vannet renner ned i nakkene deres – det er ikke noe fysj og æsj. Det er interessant å se hvordan de synes det er greit å bli våt ! Det er ikke noe skummelt.... ikke dør de og ikke blir de syk.

lærer

Miljøbevissthet/stedsidentitet: Ungdom som har positive opplevelser i sitt eget nærmiljø vil kunne føle større stedstilhørighet. Dette kan ha positive ringvirkninger for framtidig miljøengasjement og stimulere til at ungdommen vender tilbake til eget hjemsted.

Uteområdet

Det er blitt hevdet at ungdom av natur er lat og vanskelig lar seg aktivisere. Er dette sant eller finnes det andre årsaksammenhenger? Vi vet i hvert fall at de fysiske forholdene ikke innbyr til aktivitet samtidig som rammebetingelser som tid og ytre motivasjon legger begrensninger. Prosjektet vil rette særlig fokus på følgende momenter.

Fysisk tilrettelegging: Gjennomføre tilretteleggingstiltak som stimulerer til aktivitet og da spesielt den egenorganiserte aktiviteten. Her vil det være nødvendig å tenke på tvers av mer tradisjonelle, spesialiserte tiltak som bl.a. spillemiddelordningen legger opp til.

Aktiviseringstiltak: Å bygge anlegg har ingen hensikt hvis disse ikke skaper aktivitet. Her er ungdommens egen motivasjon et nøkkelord. Vi vet at ungdomstiden er preget av en sterk gruppekultur. Derfor blir det viktig å satse på tiltak som ivaretar det *sosiale* aspektet, fremmer *spontanitet* og *selvstyring* samtidig som tiltakene stimulerer til *spenning* og *uforutsigbarhet*. I dette ligger det også at en må lokalisere å ta i bruk områder/anlegg som allerede finnes.

Medvirkning: Erfaring viser at spesielt fysisk tilrettelegging gir positive ringvirkninger m.h.t. medvirkning. Både for foreldre, elever og lokalsamfunnet ellers er dette tiltak som i kraft av at de er konkret og håndfast genererer ytterligere velvilje til oppfølgingstiltak. For denne gruppe blir for eksempel et viktig grep som pedagogisk utviklingsarbeid ofte diffust og vanskelig å forholde seg til.

Men det var stort flertall for å starte i skoleområdet..... og for å få løst ut midlene så måtte det mye arbeid til. Men jeg tror at det blir vårt anlegg, et anlegg som har spleiset sammen folk !

lærer

Sikring av natur i nærmiljøet: Bortfall av areal (eksempelvis til bygninger) er en irreversibel handling – det vil si at disse i praksis aldri lar seg erstatte. Hvis dette er områder som ungdom bruker til aktivitet, som for eksempel parker, elver, skogholt etc. er det enda verre. Ikke nødvendigvis fordi at disse arealene i seg selv har så unike kvaliteter, men fordi de ligger der ungdommen oppholder seg i det daglige. Derfor vil prosjektet forsøke å sette fokus på sikring av slike områder, der den viktigste filosofien er at ”aktiv bruk er den beste formen for vern”.

3.2 Virkemidler

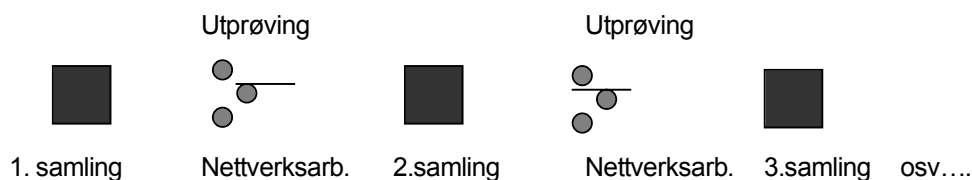
Prosjektet skal i størst mulig grad forsøke å skape et lokalt engasjement, og spesielt på den enkelte skole. Tanken er at dette engasjementet skal virke som ”et pressmiddel” oppover i systemet, på det kommunale- og regionale ledd, slik at forståelsen for temaet øker. Følgende virkemidler vil bli brukt:

- ***Nettverksarbeid***

Denne måten å jobbe på er brukt mye av SU og består av tre hovedelementer:

- *arbeidssamlinger* - tilføre ny kunnskap/utveksle ideer
- *utprøving* – på egen skole, i egen klasse
- *nettverk* – utveksling av erfaringer og videre utvikling mellom samlingene

Modellen kan grafisk framstilles på følgende måte:

- ***Operativ virksomhet - veiledning***

Prosjektledelsen el. andre eksterne ressurspersoner vil kunne bistå med veiledning og motivasjon på den enkelte skole etter behov.

- ***Frie tiltaksmidler***

Dette er midler som skal kunne disponeres av hver enkel skole etter nærmere søknad. Målet er å stimulere til utvikling av de ”gode eksemplene” som først og fremst er knyttet til prosjektets resultatmål innen for strategiene pedagogikk og/eller utområde.

- ***Informasjon***

Vi skal forsøke å skape oppmerksomhet, interesse om temaer og problemstillinger knyttet til uteaktivitet gjennom et aktivt arbeid mot media og andre informasjonskanaler. Det vil være spesielt viktig at fokus rettes mot de enkelte skolene som deltar. Et naturlig sluttprodukt ved endt prosjekt vil være en eksempelsamling om (idehefte/video) det arbeidet som er gjort.

3.3 Forskning/evaluering

For at de ”gode eksemplene” skal kunne spres til andre er det viktig at det blir foretatt en fortløpende evaluering/dokumentasjon av det arbeidet som gjøres rundt på skolene. Her vil lærerne ha en sentral rolle. Det er særlig tre dimensjoner som er viktig, nemlig hva er *gjort* – hva er *lært* – og hva er *lurt*. Det kan være aktuelt å knytte dette arbeidet til større nasjonale forskningsprosjekter som jobber med tilgrensende temaer.

Videre kan det være aktuelt å foreta en ny kartleggingsundersøkelse tilsvarende det som ble gjort i regi av ”Ut er In” i 1999. Målet med denne undersøkelsen var å rette søkelyset mot forhold som kunne heve kvaliteten på uteaktivitet i grunnskolene, SFO og barnehagene i Nordland. Hensikten med å foreta en ny undersøkelse vil først og fremst være å måle eventuelle endringer som har skjedd.

3.4 Forpliktelser

Prosjektet vil medføre gjensidige forpliktelser hovedsakelig mellom SF (representert ved NFK og SU), RKK og den enkelte skole. I hovedtrekk vil dette bety følgende:

Fra SF:

- * Hovedansvarlig for faglig innhold til *nettverksarbeid*
- * Hovedansvarlig for faglig innhold til *operativ virksomhet*
- * Hovedansvarlig for finansiering av *frie tiltaksmidler*
- * Samle inn og spre kunnskapen/erfaringene videre

Fra RKK/kommunene:

- * Teknisk arrangør av *nettverksarbeid*
- * Bidra økonomisk
- * Synliggjøre arbeidet i planer og budsjett etc.

Fra skolene:

- * Synliggjøre/knyttes til ”190 timene”, ”39’de skoleuke”.
- * Bidra økonomisk
- * Foreta en fortløpende (enkel) evaluering/dokumentasjon på arbeidet som gjøres
- * Synliggjøre arbeidet i planer og budsjett etc.

3.5 Utvelgelse og organisering

Det ble sendt ut invitasjon til deltakelse til alle kommunen i Salten v/skolesjef våren 2001. Etter søknad er følgende kommuner/skoler plukket ut til å delta.

Kommune	Skoler	Nettverk
Fauske	Vestmyra*, Sulitjelma, Valnesfjord	Indre Salten
Saltdal	Rognan*, Røkland	
Sørfold	Røsvik, Straumen, Leirfjord	
Gildeskål	Nygårdsjøen, Sandhornøya,	Ytre Salten
Meløy	Ørnes*, Glomfjord, Bolga	

* Rene ungdomsskoler

Det mest nærliggende er at skolene blir delt inn i nettverk i sin egen RKK-region (el. tilsvarende). Det vil si at RKK Indre Salten får ansvar for Fauske, Saltdal og Sørfold kommune, *Ut er In – ung, Indre Salten*. Siden Ytre Salten ikke har RKK- kontor, vil det være mest naturlig at enten Meløy eller Gildeskål tar koordineringsansvaret for *Ut er In – ung, Ytre Salten*. Etter hvert kan det bli aktuelt å jobbe på tvers av disse nettverkene.

Når det gjelder organisering av prosjektledelsen vil SF v/ prosjektleder ha det daglige ansvaret. Rammevilkårene for arbeidet vil bli gitt av en styringsgruppa som består av en person fra henholdsvis SU, NFK og SF. Det er også ønskelig å få med en representant fra kommunene.

KAP. 4 HANDLINGSPROGRAM

Planfase	
2001	Milepæler
vår	Overlapp/ erfaringer fra ”Ut er In”, Invitasjon om deltakelse
Sept	Strategi fastsatt, Ferdig prosjektnotat.
Aktivitet/handling	
Høst	1. nettverkssamling (henholdsvis ytre og indre Salten)
	Søknad om spillemidler, Operativ virksomhet
2002	
Vår	2. nettverkssamling (jan.)
	Operativ virksomhet
	3. nettverkssamling (apr.)
Høst	4. nettverkssamling
	Søknad om spillemidler (okt.)
	5. nettverkssamling
2003	
Vår	6. nettverkssamling
	7. nettverkssamling (avslutning)
Evaluering/avslutning	
Høst	Utgivelse av temahefter/videoprogram, erfaringsutveksling
	Evaluering

Referanser

- Beck, C.W. 1990.** *Det organiserte vanvidd*. Oslo. Oplandske bokforlag.
- Friluftsrådernes Landsforbund, Salten Friluftsråd m.fl, 2000.** Læring i friluft. Uteaktivitet for 1-7 kl. med bakgrunn i L-97. Ideperm.
- Jordet, A., M. 2000.** *Nærmiljøet som klasserom. Uteskole i teori og praksis*. Cappelen akademiske forlag.
- Kulturdepartementet, 1999.** St.mld.nr.14 (1999-2000). *Idrettslivet i endring*. Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet.
- Kyrkje-, utdannings og forskningsdepartementet, 1996.** *Læreplanverket for den 10-årig grunnskolen*.
- Kyrkje-, utdannings og forskningsdepartementet, 2000.** *Kvalitetsutvikling i grunnskolen 2000-2003*. Strategi.
- Limstrand, T., 1995.** *Hensynet til lek og friluftsliv i skolehverdagen*. Har økonomiske tilskudd en stimulerende virkning? Hovedoppgave på institutt for landskapsplanlegging, Norges Landbrukshøgskole.
- Limstrand, T., 2001.** *Uteaktivitet i grunnskolen - realiteter og utfordringer*. Hovedfagsoppgave ved Norges idrettshøgskole.
- Miljøverndepartementet, 2001.** *Friluftsliv. Ein veg til høgare livskvalitet*. St. mld.nr.39 (2000-2001).
- Norberg-Schultz, C, 1992.** *Mellom himmel og jord*. En bok om steder og hus.
- Nordlandsforskning, 2001.** *Evaluering av "Ut er In"*. Prosjektbeskrivelse.
- Nordland fylkeskommune, kulturavdelingen 1999.** *Videreutvikling av offentlig idrettspolitik 1998-2001*. Prosjektbeskrivelse.
- Olsen, S.M. 1995.** *Kunnskapsformidling*. Virksomhetsteoretiske perspektiver. Caspar forlag.
- Oslo kommune, skoleetaten, 1999.** *Uteskole som læringsarena*. Reform 97.
- Salten Friluftsråd, 1998.** *Ut er In*. Fokus på uteaktivitet i skoler og barnehager i Nordland. Prosjektnotat.
- Salten Friluftsråd, 2000.** *Ut er In ?*. En kartlegging av uteaktivitet i barnehager, SFO og grunnskoler i Nordland. Rapport.
- Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet (SEF), 2000-1.** *Fysisk aktivitet og helse – anbefalinger*. Rapport nr. 2/2000.
- Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet (SEF), 2000-2.** *Skolemåltidet og fysisk aktivitet i grunnskolen*. Tabellrapport.
- Statens Utdanningskontor i Nordland, 1998.** *L-97 og uteskole*. Et notat.
- Tiller, T. 1999.** *Aksjonslæring. Forskende partnerskap i skolen*. Høgskoleforlaget.
- Universitetet i Bergen (UiB), 2000.** *Utviklingstrekk i helse og leivsstil blant barn og unge fra Norge, Sverige, Ungarn og Wales*. Hemil-rapport. P